

Paulina Tompa  
*(Żerechowa Kolonia)*

**Sprawozdanie z realizacji projektu wsparcia  
Uniwersytetów Trzeciego Wieku  
„Nasza Mała Ojczyzna – w poszukiwaniu utraconego czasu”**

9 lutego 2017 r. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego ogłosiło wyniki konkursu na wsparcie Uniwersytetów Trzeciego Wieku. Spośród 85 ofert wybrano 16 najlepszych. Jednym z nich był projekt „Nasza mała ojczyzna – w poszukiwaniu utraconego czasu” złożony przez Wydział Filologiczno-Historyczny Uniwersytetu Jana Kochanowskiego Filii w Piotrkowie Trybunalskim. Wydział otrzymał wsparcie jako jedyny w województwie łódzkim. Projekt realizowany był wspólnie z Uniwersytetami Trzeciego Wieku z Bełchatowa, Opoczna, Piotrkowa Trybunalskiego, Radomska oraz Tomaszowa Mazowieckiego.

Realizacja projektu trwała od kwietnia do grudnia 2017 r. Jego głównym celem było przybliżenie słuchaczom Uniwersytetów Trzeciego Wieku tradycji związanych z historią poszczególnych regionów, tj. bełchatowskiego, opoczyńskiego, piotrkowskiego, radomszczańskiego i tomaszowskiego, a także historii miasta Piotrkowa Trybunalskiego, jednego z ważniejszych miast I Rzeczypospolitej, obchodzącego w 2017 roku 800-lecie. Realizacja tego zadania nastąpiła poprzez popularyzację historii regionu, historii języka polskiego oraz ciekawostek z historii powszechnej. Seniorzy poznali również narzędzia prowadzenia badań naukowych oraz możliwości ich wykorzystania do rozwoju własnych zainteresowań. Projekt zakładał także pobudzenie zainteresowań przeszłością małych ojczyzn i rodzin Seniorów. Uczestnicy projektu mogli zapoznać się ze środowiskiem akademickim, uczelnią, tradycjami akademickimi.

Celem projektu była również aktywizacja społeczna i intelektualna seniorów poprzez udział w różnorodnych zajęciach i warsztatach oraz wykładach. Problematyka projektu koncentrowała się wokół:

historii ojczyznej, historii rodzinnej oraz historii kultury. Autorom projektu zależało na zaangażowaniu uczestników w pracę indywidualną nad np.: opracowaniem drzewa genealogicznego lub uporządkowaniem domowego archiwum. Wszystkie te zajęcia miały miejsce w ścisłej współpracy z wykwalifikowaną kadrą akademicką. Projekt zakładał przeprowadzenie następujących tematów zajęć: *Krótką historia regionu na tle dziejów Polski* w formie wykładu oraz w formie zajęć warsztatowych i konwersatoryjnych: *nauki pomocnicze historii, czyli niezbędnik historyka; parlamentaryzm staropolski, czyli czego możemy nauczyć się od posłów dawnej Rzeczypospolitej; tworzenie domowego archiwum, czyli wstęp do archiwistyki; warsztaty genealogiczne; historie zapisane w nazwach; zabawy przyjemne i pożyteczne na przestrzeni wieków – spotkanie z rekonstruktozem.*

Zajęcia realizowane w ramach projektu odbywały się w siedzibach współpracujących uniwersytetów trzeciego wieku, tj. w Belchatowie, Opocznie, Piotrkowie Trybunalskim, Radomsku, Tomaszowie Mazowieckim. Oprócz zajęć obowiązkowych w celu realizacji zaplanowanego programu zostały przeprowadzone również dodatkowe wykłady otwarte dla słuchaczy. Z takiej możliwości najchętniej korzystali Seniorzy z Belchatowa i Tomaszowa Mazowieckiego. Zajęcia prowadzone w ramach konwersatoriów odbywały się w grupach liczących ok. 20 osób. Spowodowane było to jakością pracy z mniejszą grupą studentów.

Prezesi poszczególnych Uniwersytetów Trzeciego Wieku mieli również możliwość wyboru zajęć dla swoich podopiecznych, jak przystało na standardy uczelni akademickich. Spotkania z rekonstruktozem historycznym pozwoliły bowiem na daleko idącą dowolność tematyczną. Słuchacze mogli uczestniczyć w zajęciach: *Garncarstwo w teorii i praktyce* – krótki wykład na temat dziejów garncarstwa połączony z warsztatami garncarskimi; *Życie codzienne w średniowieczu* – wykład o dniu powszednim człowieka średniowiecznego połączony z pokazem narzędzi i urządzeń; *Czas wolny człowieka początkowego* – wykład o grach i zabawach średniowiecznych oraz warsztaty gier średniowiecznych na świeżym powietrzu; *Sploty historii* – krótki wykład o dziejach rzemiosła plecionkarskiego oraz warsztat plecenia z wikliny połączony z omówieniem materiałów tradycyjnie używanych w plecionkarstwie i koszykarstwie; *W zdrowym ciele zdrowy duch* – przedstawienie historii brudu i higieny oraz wytwarzanie mydełek glicerynowych. Dwa ostatnie tematy warsztatów

cieszyły się największą popularnością. Warto podkreślić, że warsztaty i wykłady otwarte odbywały się przez cały czas trwania projektu.

Seniorzy w czasie trwania przedstawionych powyżej zajęć mogli uporządkować rodzinne archiwum, stworzyć drzewa genealogiczne, a także poszukać odpowiedzi na często nurtujące początkujących archiwistów pytania – gdzie szukać informacji? Uczestnicy projektu mogli również rozwijać się manualnie podczas zajęć z rekonstruktorami. Organizatorów natomiast miło zaskoczyła liczba chętnych na owe zajęcia, jako że przewidywana maksymalna liczba osób, czyli 20 uczestników była często przekraczana. Niekiedy zachodziła nawet konieczność tworzenia dodatkowych grup. Świadczy to o potrzebie organizowania zajęć o charakterze akademickim dla Seniorów.

W okresie wakacyjnym seniorzy ze wspomnianych powyżej Uniwersytetów Trzeciego Wieku uczestniczyli w wycieczkach do Lublina, które miały przybliżyć dzieje tamtejszego, bliźniaczego piotrkowskiemu, Trybunału Koronnego – najważniejszego sądu I Rzeczypospolitej. Seniorzy rozpoczęli zwiedzanie od Muzeum Lubelskiego, gdzie zapoznali się z historią miasta, poznali legendy dotyczące Trybunału i mogli zobaczyć stół z odciskiem *czarnej łapy*. Następnie udali się do Lubelskiej Trasy Podziemnej, w której uczestnicy mogli zobaczyć makiety miasta z różnych okresów historycznych. Punktem kulminacyjnym była ruchoma makietka Wielkiego Pożaru Lublina z 1719 r. Ostatnim punktem wycieczki był spacer z przewodnikiem, który na zasadzie porównawczej (Lublin-Piotrków) przedstawił kolejne losy i miejsca związane z Trybunałem Koronnym.

W miesiącach września i października seniorzy gromadnie przybywali do Piotrkowa Trybunalskiego. Celem ich peregrynacji był udział w grze miejskiej „W gościnie u marszałka Trybunału Koronnego Pawła Piotra Sapiehy”, której głównym założeniem było przybliżenie historii 800-letniego miasta-siedziby Trybunału Koronnego. Uczestnicy zostali podzieleni na grupy i otrzymali wskazówki, którymi kierowali się podczas spaceru po mieście. Podczas gry spotkali średniowiecznych rycerzy, legionistów czy mieszczki piotrkowskie. Podczas każdego takiego spotkania gracze musieli wykonać dodatkowe zadanie. Zwieńczeniem gry był słodki poczęstunek w formie marcepanów Króla Zygmunta, które uczestnicy jednak musieli sami przygotować. Na zakończenie wręczono seniorom certyfikaty uczestnictwa oraz skromne upominki.

Na przełomie listopada i grudnia odbywały się z kolei popularno-naukowe konferencje „Polski niepodległej regionu korzenie”. Konferencje zorganizowane były w miastach-siedzibach poszczególnych Uniwersytetów Trzeciego Wieku, tj. w Bełchatowie, Opocznie, Piotrkowie Trybunalskim, Radomsku oraz w Tomaszowie Mazowieckim. Wydarzenia te były zwieńczeniem projektu „Nasza mała Ojczyzna – w poszukiwaniu utraconego czasu”. Słuchacze mogli wysłuchać wielu ciekawych referatów, których głównym celem było przypomnienie o drogach do niepodległości nie tylko Polski, ale i naszego regionu. Referaty wygłosili pracownicy Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych piotrkowskiej Filii UJK, Archiwum Państwowego w Piotrkowie Trybunalskim i jego oddziału w Tomaszowie Mazowieckim, a także Muzeum: w Bełchatowie, w Opocznie i w Radomsku. Głos zabrali również przedstawiciele Uniwersytetu Trzeciego Wieku, prezentując wyniki swoich własnych badań.

8 grudnia 2017 r. odbyło się natomiast uroczyste podsumowanie i zakończenie projektu „Nasza mała ojczyzna – w poszukiwaniu utraconego czasu”. Nie obyło się bez części naukowej. Wykład o nawławkach studenta historii piotrkowskiej Filii UJK Macieja Szoltyśnika wzbudził zainteresowanie publiczności, która chętnie zadawała dodatkowe pytania. Na zakończenie uczestnicy zostali zaproszeni na słodki poczęstunek w postaci tortu.

W ramach projektu „Nasza mała ojczyzna – w poszukiwaniu utraconego czasu” uczestnicy mieli możliwość poznać szerzej historię swojej małej ojczyzny. W realizacji tego celu pomogły wykłady oraz gra miejska o Piotrkowie Trybunalskim, z której uczestnicy byli bardzo zadowoleni. Zorganizowana wycieczka do Lublina – drugiej siedziby Trybunału Koronnego – pozwoliła na konfrontację dziejów dwóch bardzo podobnych miast – Piotrkowa Trybunalskiego i Lublina.

Nie można również zapomnieć o bardzo ważnym celu projektu, czyli aktywizacji środowisk seniorów wokół uczelni. Z dumą należy podkreślić, że to zadanie zostało zrealizowane w 100%. Seniorzy mogli bliżej współpracować nie tylko z uczelnią, ale i z wykładowcami akademickimi. Współpraca ta zaprocentowała już w czasie trwania projektu, a zapewne Prezesi poszczególnych Uniwersytetów Trzeciego Wieku zaproszą nie raz wykładowców do swoich uniwersytetów bądź na wykład, bądź na warsztaty.

## Sprawozdania

---

Jak każde działanie tworzone wspólnie z licznymi podmiotami, tak i nasz projekt nie odbył się bez trudności. Główną trudnością napotkaną w czasie trwania projektu była czasami ograniczona możliwość ustalania spotkań. Uniwersytety Trzeciego Wieku to pręźnie rozwijające się instytucje, gdzie liczba aktywnie działających uczestników przekracza nierzadko 200 osób, a różnorodność zajęć jest bardzo duża. Mimo tych trudności można stwierdzić, że projekt zakończył się sukcesem.